

ПОВІДОМЛЕННЯ

Ніколаєнко Марія

РОЛЬ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розглянуто теоретичні основи формування стратегії розвитку підприємств, визначено особливості та проблеми стратегії розвитку на них. Проаналізовано зарубіжний досвід стосовно формування стратегії розвитку підприємств. Основним завданням такого управління на цих підприємствах є забезпечення досягнення прибутку не тільки сьогодні, але й постійно в довготривалій перспективі. Доведено, що ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання обумовлюється, в першу чергу, обґрунтованим вибором та коректним формуванням стратегії його розвитку.

Виявлено причини відсутності чітко визначеної стратегії на вітчизняних підприємствах, а саме: наявність в короткостроковому періоді позаринкових переваг над конкурентами, монополізація ринку, здебільшого в «тяжких» галузях з високими фінансовими бар'єрами входу на ринок, відсутність у власників підприємств бачення перспектив, скрутна фінансова ситуація, яка в деяких випадках створюється штучно з метою уникнення податків в умовах несприятливої податкової системи.

Ключові слова: стратегія розвитку, стратегічне планування, конкуренція, підприємство.

Николаенко Мария

РОЛЬ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ В ДЕЯЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены теоретические основы формирования стратегии развития предприятий, определены особенности и проблемы стратегии развития на них. Проанализирован зарубежный опыт формирования стратегии развития предприятий. Основной задачей такого управления на этих предприятиях является обеспечение достижения прибыли не только сегодня, но и постоянно в долгосрочной перспективе. Доказано, что эффективность деятельности предприятия в современных условиях хозяйствования обуславливается, в первую очередь, обоснованным выбором и корректным формированием стратегии его развития.

Виявлені причини відсутності чітко визначеної стратегії на вітчизняних підприємствах, а саме: наявність в короткотривалому періоді вперевантажених переваг над конкурентами, монополізація ринку, в основному в «важких» галузях з високими фінансовими бар'єрами входу на ринок, відсутність у власників підприємств бачення перспектив, складна фінансова ситуація, яка в деяких випадках створюється штучно з метою уникнення податків в умовах невигідної податкової системи.

Ключові слова: стратегія розвитку, стратегічне планування, конкуренція, підприємство.

Nikolaenko Mariya

THE ROLE OF DEVELOPMENT STRATEGIES IN BUSINESS ACTIVITY

The article discusses the theoretical basis of the formation of enterprise development strategy, defined characteristics and problems of the development their strategy. The international experience of development strategy enterprises was analyzed. The main objective of the management of these enterprises is to ensure achievement of profit not only today, but also in the long term. It is proved that the efficiency of the company in the current economic conditions is caused, first of all, reasonable choice and the correct formation of its development strategy.

The causes of the lack of a clearly defined strategy on domestic enterprises, namely the presence of short-term non-market advantage over the competition, monopolization of the market, mainly in the "heavy" industries with high financial barriers to entry, the lack of vision of business owners, difficult financial situation which in some cases is artificially created for the tax evasion in an unfavorable tax system are identified.

Keywords: development strategy, strategic planning, competition, enterprise.

Функціонування підприємств в сучасних умовах висуває на перший план вирішення низки проблем, що пов'язані з вибором і закріпленням відповідної частки ринку, формуванням конкурентного статусу підприємства і його підтримки в умовах загострення конкурентної боротьби. Стабільний довготривалий розвиток підприємства можливий лише за умови визначення чітких

довгострокових цілей і розробки конкретних шляхів їх досягнення. Добре продумана стратегія, на основі якої буде здійснюватися управління діяльністю підприємства, дозволить йому не тільки активно розвиватися, а й забезпечити важливі довготривалі конкурентні переваги.

Метою роботи є дослідження ролі стратегії розвитку у діяльності підприємств.

Значний внесок у дослідження проблем формування та ролі стратегії розвитку зробили такі вчені, як І. Ансофф, А. Чандлер, Р. Акофф, О.М. Лизун, Н.Д. Гуріна, О.Н. Кибик, А.О. Филипенко, В.В. Барішнікова та ін.

Складність і неоднозначність категорії «стратегія» не дозволяють дати однозначне і вичерпне її тлумачення. Розвиток теорії та практики стратегічного управління обумовлює постійне удосконалення визначень стратегії.

Стратегія підприємства є встановленим набором напрямів діяльності (цілей і способів їх досягнення) для забезпечення максимально ефективного функціонування і розвитку підприємства за рахунок формування і раціонального використання його конкурентних переваг [2].

Слід зауважувати, що будь-яка стратегія, обрана конкретним підприємством, завжди має індивідуальний характер, бо вона формується і впроваджується під впливом багатьох чинників. Процес вибору стратегії проходить за допомогою аналізу усіх сторін економічної діяльності підприємства, ринку на перспективу (аналіз попиту і пропозиції), можливостей організації, бюджетно-податкової політики, впливу господарських тенденцій на економіку підприємства.

Поняття «стратегія» і «розвиток» тісно пов'язані між собою. З одного боку, вчені, що досліджують проблеми стратегічного управління, розглядають розвиток як результат реалізації стратегії. З іншого боку, вчені, які розробляють теорію організаційного розвитку, визначають стратегію як інструмент забезпечення розвитку підприємства [1, с. 102].

Стратегія розвитку підприємства може бути визначена як довгостроковий план, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення його основних цілей, а також моделі дій щодо формування та ефективного використання його потенціалу і дає можливість створення сприятливих

внутрішніх та зовнішніх умов для успішного подолання основних стадій розвитку [3, с. 2].

Ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання обумовлюється, в першу чергу, обґрунтованим вибором та коректним формуванням стратегії його розвитку. Управління стратегією розвитку підприємства не є самоціллю, а скоріше фактором досягнення довгострокових стратегічних цілей, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності певного підприємства.

Розвиток організації є незворотнім процесом, і необхідність змін рано чи пізно виникає незалежно від того, якої ідеології розвитку дотримується організація, які пріоритетні напрямки її функціонування. Однак, від того, як будуть здійснюватися зміни, залежить ефективність функціонування організації та її існування в цілому.

Як показує зарубіжний досвід, більшість успішних підприємств регулярно розробляють стратегію свого розвитку. А основним завданням такого управління на цих підприємствах є забезпечення досягнення прибутку не тільки сьогодні, але й постійно в довготривалій перспективі. Вдумливий, творчий підхід до вивчення наявного іноземного досвіду в сфері стратегічного управління і перенесення його, з урахуванням специфічних умов розвитку економіки України, на вітчизняні підприємства надасть допомогу вітчизняному бізнесу в становленні необхідних виробництв і зростанні їх ефективності [4, с. 14].

В умовах нестабільності влади і недосконалості українських державних інститутів розвиток стратегічного управління на підприємствах відбувається в досить специфічних умовах, які обмежують можливості трансферу західних моделей управління в цій сфері. У зарубіжній економічній літературі існує значний ряд концепцій, які обґрунтовують конкурентні стратегії фірм, характеризують чинники, які знаходяться в основі становлення підприємства та формування ним стійкої конкурентної позиції на ринку, визначають методи, інструменти, механізми, за допомогою яких підприємства досягають значних конкурентних переваг на ринку.

В Україні, внаслідок згаданих вище причин, керівництво підприємств орієнтується передусім на досягнення короткострокових цілей, серед яких домінує отримання

максимального прибутку в найкоротші строки. І якщо для малих і середніх підприємств це обумовлене відсутністю впевненості, що в майбутньому, в межах часового горизонту 2-5 років, їм вдасться втриматись на ринку, що є наслідком передусім нестабільності економічного середовища, то для великих підприємств причин відсутності чітко визначеної стратегії існує декілька. До них належать [5]:

- наявність в короткостроковому періоді позаринкових переваг над конкурентами, зокрема, протекціоналізму з боку владних структур, яку при зміні влади можна швидко втратити;

- монополізація ринку, здебільшого в «тяжких» галузях з високими фінансовими бар'єрами входу на ринок, яка дає змогу використовувати монополістичне становище протягом значного часового горизонту без необхідності здійснення інновацій, пошуку і впровадження більш ефективних рішень у сфері техніки, технології, маркетингу, управління тощо;

- відсутність у власників підприємств бачення перспектив, трактування власного бізнесу як тимчасового вкладення капіталу з метою подальшого продажу підприємства;

- скрутна фінансова ситуація, яка в деяких випадках створюється штучно з метою уникнення податків в умовах несприятливої податкової системи в Україні.

Також слід зазначити, що під час реалізації стратегії розвитку можуть виникати проблеми дефіциту коштів, спеціалістів та часу. Стратегія розвитку є досить витратною, тому її, перш за все, використовують підприємства, які мають істотний науково-технічний потенціал, міцні ринкові позиції, мають можливості залучення значних фінансових ресурсів.

Для того, щоб стратегія розвитку підприємства стала складовим елементом його конкурентної політики, розроблена стратегія має базуватися на точних фінансових прогнозах, відповідати умовам ринкової ситуації та мати можливість адаптуватися до її змін. Також обов'язковим є дотримання співвідношення цілей і стратегії з реальними потенційними можливостями підприємства.

Таким чином, формування стратегії розвитку підприємства дозволяє визначити напрямок поведінки підприємства на ринку з урахуванням умов зовнішнього середовища і можливого характеру їхньої зміни; оцінити його конкурентоздатність і стратегічні

конкурентні переваги; сформулювати місію і відповідні цілі діяльності; визначити ресурси, які необхідно залучити для досягнення поставлених цілей і забезпечити їхнє ефективне використання. Концепція стратегії розвитку фірми має визначальне значення для утримання або завоювання позиції фірми в галузі, ринкової поведінки і сфери інтересів бізнесу, тобто формування та реалізація ефективної стратегії розвитку підприємств є передумовою забезпечення їх конкурентоспроможності.

Література

1. Вихонский О. С. Стратегическое управление: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2002. – 296 с.
2. Кравченко О.В. Поняття стратегії розвитку підприємства. Режим доступу: http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023
3. Лизун О.М., Гуріна Н.Д. Формування стратегії розвитку підприємства//Технології та дизайн. – 2013. - №1(6). – С. 1-8.
4. Савицкая Л. Стратегическое управление компанией - 2002. - № 3 (87).
5. Семенович А. І. Роль стратегії в діяльності підприємства// П'ята Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Україна наукова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/index>.

1. Vy`xonsky`j O. S. Strategy`cheskoe upravleny`e: Uchebny`k. – 2-e y`zd., pererab. y` dop. – M.: Gardary`ky`, 2002. – 296 s.
2. Kravchenko O.V. Ponyattya strategiyi rozvy`tku pidpry`yemstva. Rezhy`m dostupu: http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_BOA/kravchenko_023
3. Ly`zun O.M., Gurina N.D. Formuvannya strategiyi rozvy`tku pidpry`yemstva//Texnologiyi ta dy`zajn. – 2013. - #1(6). – S. 1-8.
4. Savy`czkaya L. Strategy`cheskoe upravleny`e kompanuy`ej - 2002. - # 3 (87).
5. Semenovuy`ch A. I. Rol` strategiyi v diyal`nosti pidpry`yemstva// P'yata Vseukrayins`ka naukovoprakty`chna Internet-konferenciya «Ukrayina naukova» [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://intkonf.org/index>.